

Ermeni Soykırımının Tanınması İçin Kanun Teklifi

Posted on 20/04/2018

Halkların Demokratik Partisi (HDP) İstanbul Milletvekili Garo Paylan, TBMM'ye "Ermeni Soykırımı'nın Tanınması", "Soykırım Faillerinin İsimlerinin Kamusal Alandan Kaldırılması" ve "Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına" Dair Kanun Teklifi sundu.

Kanun teklifinin genel gerekçesinde Osmanlı İmparatorluğu'nda, 1914 nüfus sayımına göre yaklaşık iki milyon Ermeni yaşadığı, 1915 yılında, 23 Nisan'ı 24 Nisan'a bağlayan gece İstanbul'da, aralarında mebusların, yazarların olduğu 250'ye yakın Ermeni aydının tutuklandığı belirtiliyor.

Ayaş ve Çankırı'ya "sürgüne gönderilen, büyük bölümü öldürülen" Ermeni aydınlarının bazılarının isimleri gerekçede şöyle sıralanıyor:

"Dr. Nazaret Dağavaryan (Osmanlı mebusu), Armen Doryan (şair ve gazeteci), Şavarş Krisyan (Marmnamarz adlı spor dergisinin editörü), Levon Larents (şair), Rupen Sevag (şair), Yenovk Şahen (tiyatro sanatçısı), Siamanto [Atom Yarcanyan] (şair), Hagop Terziyan (eczacı ve yazar), Taniel Varujan (şair), Krikor Yesayan (öğretmen ve çevirmen), Rupen Zartaryan (yazar ve şair), Diran Kelekyan (yazar ve Türk dili profesörü), Krikor Zohrab (Osmanlı mebusu ve yazar)".

Ermeni Soykırımının Tanınması, Soykırım Faillerinin İsimlerinin Kamusal Alandan Kaldırılması ve Türk Vatandaşlığı Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi

MADDE 1 - (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi, Ermeni Soykırımı'nı tanır. (2) 24 Nisan günü,

Ermeni Soykırımı'nı anma günü olarak belirlenmiştir.

MADDE 2 - (1) 27 Mayıs 1915'te çıkarılan ve 1 Haziran 1915 tarihinde dönemin resmi gazetesi Takvim-i Vekâyi'de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Tehcir Kanunu'na dayanarak tehcir edilen Osmanlı Ermeni nüfusuna yaşatılan soykırımın faillerinin belirlenmesi için bir Komisyon kurulmuştur.

MADDE 3 - (1) Komisyonun tespit ettiği, Ermeni Soykırımı'ndan sorumlu kişilerin isimleri; sokak, cadde, bulvar, meydan, park, vb. kamusal alanlardan, her türlü eğitim kurumundan, kamu kurum ve kuruluşlarına ait her türlü işletmeden, binadan, Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde kaldırılır.

MADDE 4 - (1) İlgili komisyon tarafından tespit edilecek Ermeni Soykırımı'nın faili isimler sokak, cadde, bulvar, meydan, park, vb. kamusal alanlara, herhangi bir eğitim kurumuna, kamu kurum ve kuruluşlarına ait herhangi bir işletmeye, binaya, Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren verilemez.

MADDE 5 - 29.05.2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'na aşağıda yer alan geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3 - (1) 01.01.1895 tarihinden bugüne kadar, Türkiye Cumhuriyeti'nin bugünkü sınırlarına dahil olan coğrafyada doğmuş, çeşitli nedenlerden ötürü yaşadığı ülkeyi terk etmek zorunda bırakılmış, tehciire ve/veya zorunlu göçe tabi tutulmuş hayatta olan kişiler, hayatta olmayan kişilerin ise beşinci dereceye kadar yakını olan bireyler, 5091 sayılı kanundaki kısıtlamalara tabi olmaksızın, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıl içerisinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı hakkı kazanır. (2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu tarafından altı ay içerisinde çıkartılacak yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 6 - (1) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7 - (1) Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

“Talat Paşa'nın günlüklerinde dahi görülmektedir”

Kanun teklifinin genel gerekçesinde şu ifadeler yer aldı:

“Bu sürgünden bir ay sonra, 27 Mayıs 1915'te çıkarılan ve 1 Haziran 1915 tarihinde dönemin resmi gazetesi Takvim-i Vekâyi'de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Tehcir Kanunu gereğince Ermeni halkı, topyekün zorla tehcire tabi tutularak anavatanlarından büyük oranda sürülmüştür.

“Tehcir Kanunu, 'Askeri icaplar sebebiyle, ordu ve müstakil ve fırka komutanlarına casusluk ve hainliklerini hissettikleri bölge halkını, tek tek veya toplu olarak memleketin diğer bölgelerine gönderebilme' yetkisini ve yalnızca 'hükümet emirlerine, yurt savunmasına, mevcut düzene ve güvenlik işlerine karşı durum alan ve silahla saldıran ve direnenlere karşı orduya güç kullanma' yetkisini vermekteydi.

“Buna rağmen dönemin kamu görevlileri kanunun dışına çıkarak, topyekün Ermeni halkını hedef alarak felaketlerine neden olmuşlardır. Talât Paşa'nın tuttuğu günlüklerde dahi, 1914 ile 1917 arasında, 1 milyon 150 bin civarında Osmanlı Ermenisinin 'yok edildiği' görülmektedir.

“İnkâr, nefret suçlarını sıradanlaştırdı”

“Tehcir Kanunu başta Ermeniler olmak üzere Süryani, Keldani ve Ezidi halklarında büyük yıkımlara yol açmıştır. Tehcir Kanunu nedeniyle çok büyük sayıda can kayıpları yaşanmış, demografi değişmiştir. Kanunun uygulamaları sonucunda çok sayıda kültürel varlık ve mülkiyet irade dışında el değiştirmiş veya kamu iradesiyle el konulmuştur.

“Türkiye'deki resmi anlatı, 1915'te yaşananların bir kırım/kıyım/soykırım olarak değil,

“doğal bir savaş tedbiri” olarak nitelendirmektedir. Ermeni Soykırımı’nı savaş bağlamında normalleştirmeye çalışmak, yaşananları hafifsemek, inkar etmek bu resmi tezin bir parçası olagelmıştır. İnkâr, nefret suçlarını sıradanlaştırmış ve Cumhuriyet tarihi boyunca azınlıklara karşı pek çok nefret suçunun oluşmasına neden olmuştur.

“Ermeniler, 1915’te yaşananları o dönemde Medz Yeğern (Büyük Felaket), Ağed (Felaket) gibi isimlerle nitelendirmişlerdir. Süryaniler ise yaşadıkları felakete Seyfo (Kılıç) adını verirler.

“Soykırım (genocide) terimini ortaya atan hukukçu Raphael Lemkin, 1948 Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Engellenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’nin hazırlanmasına ve kabul edilmesine yoğun emek vermiştir. Aynı zamanda Lemkin, kitlesel suçlar ve bu suçların cezalandırılmasına ilgi duymasına sebep olan 1915 ve sonrasında Ermenilerin başına gelen olayları, hem yazdığı metinlerde hem de çeşitli konuşmalarında defaten ‘soykırım’ olarak nitelemiştir.

“Bu konu, resmi anlatının gölgesinde kalan refleksler nedeniyle Türkiye’de tabu haline gelmiş ve tartışılmamıştır. Konuyu tartışmaya açanlar ise yargılanma ve ceza tehdidiyle karşı karşıya kalmışlardır.

“Felaketin adaleti için 103 yıldır mücadele sürüyor”

“Soykırım’dan sonra hayatta kalan Ermeniler başlarına gelen büyük felaketin adaletini bulmak için 103 yıldır mücadele etmektedirler. Dünyada onlarca devlet ve eyalet parlamentosu Ermeni Soykırımı’nı tanımıştır. Ancak Soykırım mağduru milyonlarca Ermeni üç kuşaktır adalet duygusunu tatmadan hayata veda etmiştir.

“Ermeni Soykırımı, olması gerektiği yerde, Türkiye Parlamentosu’nda konuşulursa diğer

parlamentoların konusu olmaktan çıkacaktır. Adalet, ancak Türkiye halklarının temsilcisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde oluşacaktır.

“Öte yandan, Ermeni Soykırımı'nın failleri olan dönemin devlet görevlilerinin isimleri, başta Ermeni Soykırımı'nın baş faili Talat Paşa olmak üzere maalesef ki Türkiye'nin dört bir yanında kamusal alanlara, sokaklara, parklara, okullara verilmiştir.

“Divan-ı Harb-i Örfi'de tehcir suçlularının bir kısmının yargılanmasının akabinde, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra tehcirin sorumlularından bazılarının “iade-i itibar” yapılmış, ailelerine Ermenilerden geriye kalan mülkler verilmiştir. Ermeni Tehciri'nin baş mimarı Talat Paşa'nın naaşı, 1943 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile İstanbul'a getirilmiş ve bir devlet töreni ile defnedilmiştir. Bu faaliyetler Soykırım faillerinin cezalandırılmak bir yana ödüllendirildiğini göstermektedir.

“Barış içinde yaşayan bir toplumun mümkün olabilmesi için, Türkiye'de öncelikli olarak kolektif hafızaya, demokratik ve adil bir yaklaşım getirilmesi gerekmektedir. Her kesime karşı adaletli olabilecek toplumsal hafıza, ülkedeki barışın hem olmazsa olmazı hem de en büyük teminatıdır.

“Barışçıl bir hafızanın inşasının yolunu açar”

“Bu anlamda, Türkiye'nin imparatorluk geçmişi ve Cumhuriyet tarihinde işlenen suçların tanınması, kınanması ve tazmin edilmesi, barışçıl bir hafızanın inşasını ve dolayısıyla bir arada yaşayabilen bir toplumun yolunu açacaktır.

“Dünyada çok sayıda devlet geçmişte işledikleri suçları uzun yıllar inkar ettikten sonra yüzleşmişlerdir. Arjantin'in kurucu lideri Julio Argentina Roca'nın 1878-79'da yerlilere uyguladığı soykırımdan ötürü, 2011 yılında portresi Arjantin parasından kaldırılmış,

heykelleri kaldırılmış, isminin verildiği sokak adları değiştirilmiştir.

“Geçmişte işlenen suçlarla yüzleşilmesi, üzerinden 132 yıl geçmiş olmasına rağmen toplumsal barışın sağlanması adına Arjantin’de atılan bu adım dünya çapında büyük yankı bulmuştur.

“Buna benzer bir sürecin Türkiye’de de işletilmesi aynı şekilde yankı bulacak ve dünya nezdinde olumlu karşılanacaktır. Bu isimlerin kamusal alanda yer almasıyla, yaşattıkları acıların, travmaların sürekli hatırlatılması ve isimlerinin bu şekilde yaşatılması, eşitlikçi toplumsal hafızayı yaralayan ve devletin takip etmesi gereken demokratik ilkelerle örtüşmeyen bir uygulamadır.

“Bu bağlamda, bu topraklarda yaşanan acılara, halkların yok edilmesine, büyük travmalar yaşanmasına neden olmuş kişilerin isimlerinin kamusal alandan, resmi kurumlardan ve kamuya ait her türlü yapıdan kaldırılması, Türkiye halklarının kendilerini daha güvende hissedecekleri, toplumsal barışın sağlandığı demokratik bir Türkiye yolunda atılmış önemli bir adım olacaktır.

“Geçmişle yüzleşme konusunda dünyadaki bir diğer olumlu örnek ise İspanya’dır. İspanya’da yaşayan Yahudiler, 1492’deki Engizisyon kararının ardından Katolikliği kabul etmedikleri için, büyük bölümü Osmanlı İmparatorluğu’na olmak üzere ülkeden sürülmüşlerdir. 2015 yılında İspanya, sürgün edilen Yahudilerin torunlarına vatandaşlık vermeye başlamıştır.

“Aynı şekilde Portekiz de, zamanında sürgün edilen Yahudilerin torunlarına vatandaşlık hakkı verilmesini 2015 yılında kanunlaştırmıştır. Portekiz kökenli olduğunu ispat eden Yahudiler, vatandaşlık hakkından yararlanabilmektedir.

“Benzer bir durum Türkiye için de geçerlidir. Geçici Tehcir Kanunu başta Ermeniler olmak

üzere Süryani, Keldani ve Ezidi halklarında büyük yıkımlara yol açmıştır. 1915'te yürürlüğe giren bu kanunun akabinde, Cumhuriyet tarihi boyunca yaşanan birçok olay, Rumlar ve Yahudiler dahil yukarıda adı geçen bu toplumların yaşadıkları toprakları terk etmek zorunda bırakılmasıyla sonuçlanmıştır.

“Soykırım mağdurları geciken adalete kavuşacaktır”

“Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi, 1934 Trakya Pogromu, 6-7 Eylül 1955 Pogromu, 1964 Rum Tehciri, Cumhuriyet tarihi boyunca zorunlu göçe sebep olan temel vakalardır. Öte yandan, 1960'lardan itibaren, siyasi konjonktürden ötürü ülkesini terk etmek zorunda kalan birçok Türkiye vatandaşı da bugün dünyanın farklı ülkelerinde bulunmaktadır.

“Portekiz ve İspanya örneklerinde de olduğu gibi, ülkesini terk etmek zorunda bırakılmış, göç ettirilmiş ailelerin torunlarına Türkiye vatandaşlığı verilmesi, Türkiye'nin geçmişle yüzleşme adına atabileceği önemli bir ilk adım olacaktır. Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle, ülkesinden kopartılmış olan bireylerin ailelerine, torunlarına vatandaşlık hakkı verilerek toplumsal barışa da büyük bir katkı sunulacaktır.

“Sonuç olarak, bu topraklarda yaşanan acıların adının konması ve Soykırım'ın öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından tanınması, ülkemizin geçmişle yüzleşmek adına atacağı çok önemli bir adım olacak, Ermeni Soykırımı'nın mağdurları gecikmiş adalete kavuşacaktır”.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1 - (1) Madde ile 24 Nisan 1915 tarihinde başladığı kabul edilen olayların, TBMM'de Soykırım olarak tanınması öngörülmektedir.

(2) 24 Nisan'ın Ermeni Soykırımı'nı anma günü olarak ilan edilmesi öngörülmektedir.

MADDE 2 - Madde ile, 1915 yılında Ermeni nüfusa yönelik çıkartılan Geçici Tehcir Kanunu'nun neticesinde yaşanan can kayıplarından ötürü, Tehcir'de sorumluluğu olan

kişilerin, kurulacak ilgili komisyon tarafından belirlenmesi öngörülmektedir.

MADDE 3 - Madde ile, 1915 yılında Ermeni nüfusa yönelik çıkartılan Geçici Tehcir Kanunu'nun neticesinde yaşanan Soykırım'da sorumluluğu olan kişilerin isimlerinin kamusal alandan kaldırılması öngörülmektedir.

MADDE 4 - Madde ile, tespit edilen isimlerin Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, kamusal alanlarda kullanılmaması öngörülmektedir.

MADDE 5 - Madde ile, Türkiye'yi çeşitli nedenlerle terk etmek zorunda bırakılmış, zorla göç ettirilmiş, tehcire, mübadeleye tabi tutulmuş bireylerin kendilerine ve/veya aile üyelerine Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı verilmesi öngörülmektedir.

MADDE 6 - Yürürlük maddesidir.

MADDE 7 - Yürütme maddesidir.

Kaynak: bianet.org